

Věc C-6/24

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

4. ledna 2024

Předkládající soud:

Juzgado de Primera Instancia de La Coruña (Španělsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

19. prosince 2023

Žalobkyně:

Abanca Corporación Bancaria, S. A.

Žalovaný:

WE

Předmět původního řízení

Řízení o platebním rozkazu, v němž se úvěrová instituce domáhá uhrazení peněžitého dluhu vyplývajícího ze smlouvy o osobním nebo nezajištěném úvěru uzavřené se spotřebitelem.

Předmět a právní základ předběžné otázky

Případná kvalifikace ujednání o ztrátě výhody splátek, jež zakládá nárok na uplatnění dluhu v řízení o platebním rozkazu, jako zneužívajícího s ohledem na směrnici Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288). Výklad dosahu směru judikatury Soudního dvora, podle něhož je pro posouzení zneužívající povahy tohoto typu ujednání nutné vzít v úvahu, zda vnitrostátní právo stanoví vhodné a účinné prostředky nápravy umožňující spotřebiteli, na kterého se toto ujednání vztahuje, aby ztrátu výhody splátek úvěr ve splátkách odvrátil.

Předběžné otázky

- 1 Je v souladu s čl. 3 odst. 1 a článkem 7 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách smluvní ujednání o ztrátě výhody splátek, které stanoví možnost tuto ztrátu zastavit nebo jí v určité lhůtě zabránit, nebo musí takovou možnost předpokládat zvláštní vnitrostátní předpis?
- 2 V případě kladné odpovědi na předchozí otázku, jaká lhůta by byla přiměřená?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Směrnice 93/13, čl. 3 odst. 1, čl. 4, odst. 1 a čl. 7 odst. 1.

Rozsudky Soudního dvora zmíněné v odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

A) Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios (obecný zákon o ochraně spotřebitelů a uživatelů)

Prostřednictvím Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (královské legislativní nařízení 1/2007 ze dne 16. listopadu, kterým se schvaluje přepracované znění obecného zákona o ochraně spotřebitelů a uživatelů a souvisejících zákonů) (BOE č. 287 ze dne 30. listopadu 2007, s. 49181) vzniklo přepracované znění zákona 26/1984 ze dne 19. července, obecný zákon o ochraně spotřebitelů a uživatelů.

Článek 82 přepracovaného znění, schváleného královským legislativním nařízením 1/2007, stanoví:

„1. Za zneužívající se považují všechna ujednání, která nebyla individuálně sjednána, a veškeré praktiky, které nevyplývají z výslovné dohody, jestliže v rozporu s požadavkem dobré víry způsobují významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele a uživatele.

[...]

3. Zneužívající charakter smluvní klauzule se posuzuje s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s ohledem na všechny okolnosti, které provázely uzavření smlouvy, a na všechny další smluvní klauzule nebo klauzule jiné smlouvy, ze kterých vychází.

4. Bez ohledu na ustanovení obsažená v předchozích odstavcích se za zneužívající v každém případě považují taková ujednání, která v souladu s ustanoveními článků 85 až 90:

- a) podřizují danou smlouvu vůli prodávajícího nebo poskytovatele,
- b) omezují práva spotřebitelů a uživatelů,
- c) vedou k nedostatečné reciprocitě smlouvy,
- d) ukládají spotřebiteli nepřiměřené záruky nebo mu bezdůvodně ukládají důkazní břemeno,
- e) jsou nepřiměřené ve vztahu ke sjednání a plnění smlouvy, nebo
- f) porušují pravidla hospodářské soutěže a platné právní předpisy.“

B) Ley de Enjuiciamiento Civil (občanský soudní řád)

Pokud jde o řízení o platebních rozkazech, čl. 815 odst. 4 zákona 1/200 ze dne 7. ledna, občanský soudní řád, stanoví:

„Je-li základem pro uplatnění nároku smlouva mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem nebo uživatelem, Letrado de la Administración de Justicia (soudní tajemník) podá o tom soudci zprávu před [vydáním] platebního rozkazu, která soudci umožní posoudit případnou zneužívající povahu kteréhokoli z ujednání, na nichž je založen návrh nebo na jejichž základě je určena vymahatelná částka.

Soud posoudí i bez návrhu, zda lze některé z ujednání, na nichž je založen návrh, nebo na jejichž základě je určena vymahatelná částka, kvalifikovat jako zneužívající. Dospěje-li k závěru, že některé z ujednání takto kvalifikovat lze, vyslechně ve lhůtě pěti dnů účastníky řízení. Po vyslechnutí účastníků řízení rozhodne ve lhůtě pěti dnů usnesením [...].“

Podle **čl. 693 odst. 3**, který se nachází v kapitole tohoto zákona věnované zvláštnostem výkonu rozhodnutí týkajícího se předmětu hypotečního zajištění nebo zastaveného majetku, je možné rozhodnutí o ztrátě výhody splácet dluh ve splátkách „zastavit“, avšak pouze v rámci výkonu rozhodnutí týkajícího se předmětu hypotečního zajištění nebo zastaveného majetku a za předpokladu, že jde o majetek, který slouží jako obvyklé bydliště dlužníka. Tentýž článek stanoví prostřednictvím odkazu na článek 24 zákona 5/2019 ze dne 15. března, který se týká smluv o úvěru na koupi nemovitostí, způsob, jak určit, od kterých nesplacených částek je možné ztratit výhodu platit ve splátkách. Právní úprava

těchto minimálních prahů se týká pouze hypotečních úvěrů a nevztahuje se na osobní nebo nezajištěné úvěry.

C) Rozsudky Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) uvedené v odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Stručné shrnutí skutkového stavu a původní řízení

- 3 Strany sporu, úvěrová instituce a spotřebitel, uzavřely dne 5. července 2022 smlouvu o úvěru ve výši 10 600 eur, který měl být splacen v 60 měsíčních splátkách po 231,53 eura, sestávajících z jistiny a úroků, s konečnou splatností dne 1. srpna 2027.
- 4 Tato smlouva obsahovala všeobecnou podmínku č. 13, která stanovila:

„UKONČENÍ: Nedodržení závazků převzatých touto smlouvou opravňuje INSTITUCI předčasně ukončit další poskytování úvěru a požadovat okamžité zaplacení dlužné jistiny, a to jak po splatnosti, tak i před ní, jakož i požadovat zaplacení ostatních dlužných částek, a to v následujících případech: 1. Není-li placeno a jsou-li kumulativně splněny následující podmínky: a) DLUŽNÍK dluží část jistiny úvěru nebo úroků, b) výše dlužných a nezaplacených částek se rovná nejméně: i) třem procentům z výše poskytnuté jistiny, pokud k prodlení dojde během první poloviny doby trvání úvěru, ii) sedmi procentům z výše poskytnuté jistiny, pokud k prodlení dojde během druhé poloviny doby trvání úvěru, c) věřitel vyzval DLUŽNÍKA k zaplacení, přičemž mu poskytl lhůtu nejméně jednoho měsíce k plnění a upozornil ho, že pokud nebude plněno, bude požadovat splacení celého dlužného úvěru [...]“.
- 5 Na základě tohoto ujednání úvěrová instituce stanovila splatnost úvěru ke dni 1. září 2023, přičemž dne 13. října 2023 se návrhem na vydání platebního rozkazu, podaným u předkládajícího soudu, domáhala zaplacení následujících částek z těchto titulů: a) jistina před splatností: 8 776,33 eura; b) nezaplacená jistina: 1 148,20 eura; a c) nezaplacené běžné úroky: 702,85 eura.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 6 Úvěrová instituce zdůrazňuje, že lhůta jednoho měsíce, která je dlužníkovi dána pro vyhovění žádosti o zaplacení, je předpokladem pro rozhodnutí o ztrátě výhody splátek, ne něčím, co následuje po takovém rozhodnutí.

Stručný popis odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 7 Předkládající soud se na základě vnitrostátní a unijní judikatury [rozsudky Nejvyššího soudu 273/2020 ze dne 9. června, 506/2008 ze dne 4. června, 788/2021 ze dne 15. listopadu a 331/2023 ze dne 28. února, a rozsudky Soudního

dvora ze dne 14. března 2013, Aziz (C-415/11), a ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14)] a španělských předpisů domnívá, že ujednání o ztrátě výhody splátek nejsou sama o sobě neplatná, ale že mohou být – v závislosti na jejich formulaci – zneužívající. Podle předkládajícího soudu jsou směry judikatury pro určení zneužívající povahy takových ujednání stejná bez ohledu na to, zda se jedná o hypoteční úvěr, nebo o osobní úvěr (jako v projednávané věci).

- 8 Jmenovitě podle bodu 73 rozsudku Soudního dvora ze dne 14. března 2013, Aziz (C-415/11), týkajícího se hypotečního úvěru:

„Konkrétně, co se týče zprvu klauzule týkající se předčasné splatnosti v dlouhodobých smlouvách v případech, kdy dlužník poruší své závazky v průběhu obzvláště krátkých lhůt, musí předkládající soud [...] především přezkoumat, [i)] zda je právo prodávajícího či poskytovatele rozhodnout o splatnosti celého úvěru vázáno na to, že spotřebitel nesplní **závazek, který má zásadní význam** v rámci daného smluvního vztahu, spotřebitelem, [ii)] zda je toto právo stanoveno pro případy, kdy je takové **nesplnění závazku dostatečně závažné** vzhledem k délce trvání a k výši úvěru, [iii)] zda se toto právo **odchyluje od právní úpravy, která se použije** v dané oblasti, a [iv)] zda **vnitrostátní právo stanoví vhodné a účinné prostředky**, které spotřebiteli, vůči němuž je taková klauzule uplatněna, umožní, aby znovu odvrátil již nastalou splatnost úvěru“.

- 9 Tato kritéria byla potvrzena rozsudkem Soudního dvora ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14), který v bodě 67 dodal, že přezkum případné zneužívající povahy ujednání ve smlouvě mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem „musí být proveden zejména s ohledem na všechny okolnosti, které provázely její uzavření“.
- 10 Rozsudek Soudního dvora ze dne 8. prosince 2022, Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest (C-600/21), zase v bodě 35 upřesnil, že výše uvedená kritéria pro posouzení zneužívající povahy smluvního ujednání nemohou být vykládána „ani jako kumulativní, ani jako alternativní, nýbrž musí být chápána jako součást všech okolností, které provázely uzavření dotčené smlouvy, jež musí vnitrostátní soud zkoumat“.
- 11 Předkládající soud má za to, že ujednání o ztrátě výhody splátek, které bylo předmětem původního řízení, splňuje podmínky i) – nesplnění zásadního závazku – neboť zaplacení toho, co bylo zapůjčeno, je základní povinností založenou smlouvou o úvěru, a ii) – nesplnění závazku je dostatečně závažné – neboť částka, která ještě zůstala nesplacena, přesahuje určitou hranici (stanovenou v čl. 24 odst. 1 písm. b) bodě ii) zákona 5/2019).
- 12 Na druhou stranu má předkládající soud pochybnosti ohledně dalšího požadavku judikatury, a to požadavku Soudního dvora, aby existovaly mechanismy umožňující spotřebiteli odvrátit ztrátu výhody splátek. Předkládající soud se tedy domnívá, že kromě výše uvedených podmínek i) a ii) musí být splněna i podmínka iv) – tedy že vnitrostátní právo stanoví vhodné a účinné prostředky, které

spotřebiteli, vůči němuž je takové ujednání uplatněno, umožní odvrátit ztrátu výhody splácet úvěr ve splátkách, nebo že v souladu s rozsudky Nejvyššího soudu 705/2015 ze dne 23. prosince a 79/2016 ze dne 18. února bude mít spotřebitel možnost zabránit jeho uplatnění svým důkladným nápravným jednáním.

- 13 V této souvislosti poukazuje na to, že ve španělském procesním právu (čl. 693 odst. 3 občanského soudního řádu) je „zastavení“ ztráty výhody splátek přípustné pouze velmi omezeně (pouze ve vykonávacím řízení, jde-li o předmět hypotečního zajištění nebo zastavený majetek a pouze v případě, kdy postižený majetek je obvyklým bydlištěm dlužníka). Předkládající soud se tedy domnívá, že ve všech ostatních případech – jakým je i projednávaná věc, kdy smlouva o úvěru není smlouvou hypoteční a kdy je částka vymáhána prostřednictvím platebního rozkazu – možná není splněn požadavek Soudního dvora, aby existovaly prostředky, kterými může spotřebitel znemožnit ztrátu výhody splácet úvěr ve splátkách nebo jí může zabránit.
- 14 Předkládající soud se ptá, zda je pro splnění požadavku existence takového prostředku pro „odvrácení“ a pro zabránění toho, aby předmětné ujednání bylo ujednáním zneužívajícím, nezbytné, aby možnost zastavení ztráty výhody byla stanovena v **právním předpise** (citované rozsudky Soudního dvora odkazují na „**vnitrostátní právo**“, v souladu s čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 by tedy mohlo být třeba, aby možnost takového odvrácení byla stanovena členskými státy), nebo zda postačuje, aby byl tento prostředek nápravy stanoven v **samotné smlouvě**. Jinými slovy, pokud je v rámci ujednání o ztrátě výhody splátek dána spotřebiteli možnost, aby způsobil neúčinnost již prohlášené ztráty výhody splátek nebo aby jí zabránil, postačuje to – za předpokladu, že spotřebitel zaplatí dlužnou částku v určité lhůtě – k tomu, aby byl splněn požadavek judikatury? Pokud ano, žádá předkládající soud o vodítko, pokud jde o přiměřenou délku lhůty pro zaplacení.